

**dům umění
ústí nad labem**

CESTOVÁNÍ ČASEM

**Vystavující
Lukasz Skapski**

**Kurátor
Michal Koleček**

6/9 — 13/10 2018

**Zahájení výstavy proběhne
ve středu 5. 9. 2018
v 19 hodin.**

Dům umění Ústí nad Labem
Fakulty umění a designu
Univerzity Jana Evangelisty Purkyně

Adresa:
Klíšská 1101/129a
400 01 Ústí nad Labem

Otevřeno:
Út — So 10 — 18 hod.
Vstupné zdarma

→ www.duul.cz
#dumumeniul

CESTOVÁNÍ ČASEM

Žijeme ve světě, který nás ve stále větší míře odsuzuje k tomu, abychom ho zakoušeli jaksi zprostředkovaně. Soubor informací, často jenom zdánlivě nezbytných k orientaci v propletených vztazích s okolní realitou, se dramaticky rozšiřuje a překračuje mentální a ostatně také fyzickou kapacitu každého jedince. Spoléháme se tedy na různé komunikační prostředky, na kýmisi kompilované úhrny zpráv, proudící k nám z nepřehledného a zcela anonymního virtuálního prostředí. Jedná se vlastně o neohraničenou a stále expandující nehmotnou paralelu fyzikálního vesmíru, jehož supernovy – více či méně zaručené, seriózní, nebo naopak bulvární zvěsti – dnes a denně vyhasínají a transformují svoji mizící energii do nových zárodků příštích explozí na nebi společenského kvasu. V tomto galaktickém zmatení novinek, relací, či dokonce spikleneckých depeší ztrácíme vůli a schopnost rozlišovat, přesvědčit se o indicích, kriticky uvažovat a dostáváme se do schizofrenního stavu permanentní nedůvěry a zároveň absolutní závislosti na informačních zdrojích.

Za modelový případ hodnotové destrukce, ale také dorozumívací orientace lze bezesporu označit aktuální migrační krizi. Jejich mediální interpretace se zcela zásadně rozchází s reálnou zkušeností, kterou většina obyvatel střední Evropy s takzvanými migranty má. Nebezpečí spojené s příchodem etnický a kulturně odlišných jedinců je pouze virtuálním konstruktem, a jestli něco naši komunitu ohrožuje, potom vlastní neschopnost vyrovnat se s nároky současného světa.

Domnívám se, že Lukasz Skapski (narozen 1958 v Katovicích) právě této nezpůsobilosti urputně vzdoruje, přičemž strategiemi, které k obraně využívá, jsou analytické myšlení rozvíjené v sociálním rozměru a experimentování v oblasti vizuálního jazyka v kontextu současného umění. Jeho tvorba přitom jaksi paradoxně vyrůstá z tradice fotografického média, tedy především statického či dynamického digitálního obrazu. Skapski si ale tyto vyjadřovací prostředky vybírá s ironickým odstupem, neboť přímá estetizace je mu cizí, a rovněž s vědomím jejich manipulativní moci – věcem okolo sebe se snaží spíše přijít na kloub, než je dokumentovat.

Výstava Lukasz Skapského nazvaná Cestování časem a připravená přímo pro Dům umění Ústí nad Labem je inspirována jeho zkušeností s realitou současné Keni, kde na jaře tohoto roku strávil měsíc na studijním pobytu. Autor navíc pobýval mimo hlavní město, v menším sídle Kilifi na břehu Indického oceánu, a mohl tak zažít realitu afrického venkova bez určujícího a zkrslujícího vlivu globálního turismu. Zdá se, že tento zážitek ve Skapském částečně vyvolal reminiscence na období společenské transformace následující po pádu komunistického režimu v Polsku a v celé střední Evropě na počátku devadesátých let dvacátého století. Tehdejší touha obyvatel tohoto regionu stát se rychle a bezbolestně pevnou součástí západního světa, stejně jako vzpomínky na zástupy turistů lačnicích poznat nově se otevírající, levný a exotický svět, jako by před umělcem otevíraly perspektivu porovnání zdánlivě odlišných historických situací, respektive geografických a kulturních prostředí.

Lukasz Skapski na své trase přes různá skutečná či fiktivní časová pásma s citlivou optikou sofistikovaného pozorovatele a porozuměním pro marginalizované vrstvy společenstev nahlíží procesy a pochody, jež na základě vybraného hyperbolizovaného symbolu přenáší pomocí statických i dynamických technických obrazů do galerijního prostředí, a přibližuje je tak našemu společnému zájmu. Základní strategií, kterou autor pro komparaci odlišných kontextů využívá, je hyperbolizace paradoxů obsažených v sociálních situacích jakoby mimoděk reprezentovaných na ploše jednotlivých projektů. Ať již se jedná o cykly digitálních fotografií, pseudo-dokumentární video snímky, nebo série nalezených či na základě předloh rekonstruovaných objektů, Skapski vždy fabuluje příběh, jenž pracuje s prvky reality a akcentuje smysl pro autenticitu, ale nahlíží na ni vnější optikou, tedy pohledem jakéhosi naivního cestovatele či snad amatérského etnografa.

Moment propojování odlišných kontextů na základě principiálně podobných mechanismů představují na výstavě zastoupené fotografické série, ve kterých jsou Lukaszem Skapským aproprivovány tradiční dokumentační strategie charakteristické pro západní „poznávání“ afrického kontinentu. Autor imituje tradici klasické romantizující a vysoce estetizované krajinářské fotografie, která idealizuje naše vnímání přírodního prostředí, když sice zaznamenává výseky zdánlivé divočiny, ale jeho snímky jsou defektní, jaksi neumělé a nesplňují očekávání kladená na takový druh záběrů (série Tsavo National Park, Kenya, 2018). Analogicky potom umělec postupuje rovněž v záběrech obyvatel i návštěvníků městečka Kilifi, když je portrétuje ve skupinách před s jejich pomocí neuměle instalovaným „pozadím“ ve formě světlého prostěradla. V uspořádání figurálních kompozic, v rolích, které jejich účastníci mimoděk sehrávají i v samotném žánru těchto fotografií, Skapski odkazuje k postkoloniální kritice a zároveň téměř nepozorovaně emancipuje autentické bohatství zaznamenávané krajiny a komunity (série Tak či onak, 2018).

Již naznačené – neočekávané – přemostění mezi „jejich“ a „našimi“ představami o úspěšné životní dráze Lukasz Skapski rozvíjí v sérii vystavených objektů reprezentujících vlastnoručně vyrobené hračky či klasická „udělátka“. Tyto reálné či rekonstruované výrobky odrážejí jak osobní míru kreativity svých tvůrců (vyvěrající z nedostupnosti vytvořeného komerčního předmětu a jeho více méně úspěšného suplování), tak i konsenzus sdílený širší komunitou, který s takovými typy náhradních produktů počítá, je s nimi srozuměn, akceptuje je v rovině obecně sdíleného účelu (Arzenál, 2014; Arzenál plus – Keňa, 2018; Moderní hračky, 2018). Tento princip potom autor akceleruje rovněž prostřednictvím videí zaznamenávajících DIY zařízení vyráběná milovníky fitness center, kteří svépomocnými aktivitami budují a provozují různá cvičicí zařízení a rozehrávají sen o životě na úrovni, jehož atributem úspěchu je ideálně vyrýsovaná postava (Fitness, 2011; Tělocvična, 2018).

Výstavu navzájem se doplňujících paradoxů Lukasz Skapski kompletuje sérií videonímků zachycujících zdánlivě nedůležité, rozhodně ne kulturně či politicky klíčové, ani esteticky vytříbené více méně banální scény zneklidňujících charakterů. Míra autenticity z nich vytváří drobné střípky paralelních každodenností, civilních motivů dokumentujících životy našich současníků žijících v nesouměřitelných a pro Evropana stěžejí pochopitelných středoafriických končinách (Lunapark, 2000; Matatu, 2018; Co chceš, 2018).

Lukasz Skapski v rámci afrického pobytu hledal svůj vztah k tomuto kontinentu a jeho obyvatelům na půdorysu otázek, které jsou klíčové pro vlastní existenci. Prosmýkl se časem směrem k pocitu nedokonalosti vyvěrající z posttotalitní zkušenosti a uložené kdesi uvnitř jeho duše a zpochybil zároveň schéma spojená s dominancí úspěšného bílého muže v současném přeskupujícím se světě. Podnikl cestu opačným směrem, tedy tam, kde představa bohatství má jiný význam, aby se mohl vrátit do souřadnic svého života a prostřednictvím umělecké reflexe otevřel nám i těm, kteří přicházejí, další dimenze jeho zdánlivě pevných obrsů.

Michal Koleček

Prevažná část uměleckých děl prezentovaných Lukaszem Skapským na výstavě Cestování časem v Domě umění Ústí nad Labem vznikla během autorova studijního pobytu na Pwani University College, Kilifi, Kenya, který byl realizován na jaře tohoto roku jako součást mezinárodního výzkumného projektu Technologies of Imaging in Communication, Art, and Social Sciences Project (TICASS) podpořeného Evropskou unií v rámci programu Horizon 2020.